

DRIE VOGELS

Drie vogels karakteriseeren de veranderende fauna op het traject van Holland naar Indië. Dit valt op, zelfs al heeft men geen speciale belangstelling voor vogels. Zij, die geregeld over de verschansing loeren, zien natuurlijk veel meer, maar bepaalde vogels worden vrijwel door een ieder gezien, omdat zij zoo algemeen zijn. Tot aan de Roode Zee schijnt er weinig te veranderen, want de groote meeuwen, welke in Marseille buiten de haven en om het Chateau d'If rondzwerven, lijken veel op de Zilvermeeuw, den karaktervogel van de Hollandsche stranden. Haar mantel is iets donkerder gekleurd en haar stem is wat rauwer en zwaarder, terwijl de gele pooten onmiddellijk opvallen, maar overigens komen zij volmaakt overeen. Ook de Kleine Mantelmeeuwen, welke in groote troepen op de boot afkomen als wij in Port Said op den loods liggen te wachten, zijn naaste verwanten van de Zilvermeeuwen, zij komen zelfs—zij het gering in aantal—in Holland voor. Vreemde vogels zien wij natuurlijk genoeg. Onder deze nemen de Pijlstormvogels een eerste plaats in. Als echte zeevogels, blijven zij niet alleen langs de kust van het vasteland en van de

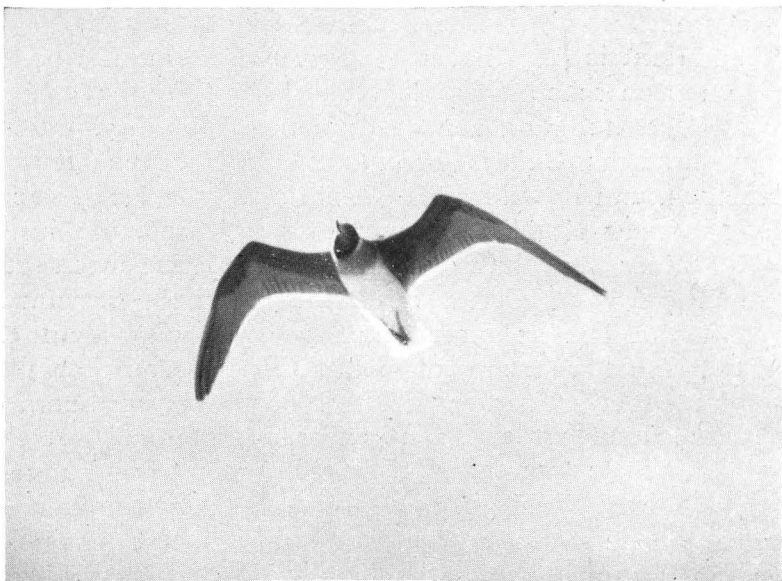

Fig. 1. Roode Zee Kokmeeuw (*Larus hemprichi*), in de Roode Zee.

vele eilandjes, maar men kan hen ook midden op zee verwachten. Het sterke contrast tusschen de helder witte buikzijde en de grijsbruine rugkleur maakt, dat deze vogels op het eerste gezicht aan strandloopers doen denken. Wij zien hen laag over de golven scheren: met de lange smalle vleugels uitgestrekt, onbewegelijk alsof zij aan den romp vastgespijkerd zitten, zweven zij van golf tot golf, duiken in de dalen naar beneden, volgen een golf in de lengte of zoeken hun, weg schuin over de kammen heen. In het zonlicht schittert de buik helder wit doch even later, als bij een volgende zwenking de donkere kleur van den rug met de tinten van het water ineenvloeit, is de vogel nauwelijks meer te zien. De Pijlstormvogels behooren echter nog tot onze naaste burens, want zij broeden o.a. op de Engelsche vogelrotsen.

In de Roode Zee wordt de zaak anders. Wel zien wij nog veel Pijlstormvogels, en — vooral bij Socotra — ook Jan van Genten, welke wij ook kennen van de Engelsche vogelrotsen, maar de meeuwten, die nu in troepen achter de boot vliegen, zijn onbekenden. De rugzijde, de hals en de borst zijn groezelig donker-

Fig. 2. Kauwtje, op Ceylon.

water en overal op de boeien en op de scheepskabels te zien: zij hooren hier niet en maken een somberen indruk.

In Belawan is het beeld weer geheel veranderd, maar ook hier hebben wij aan ALEXANDER's boekje niets. Nu is het de gewone Kleine Zeearend (fig. 3), die in troepjes over de rivier rondvliegt, achter de boot naar afval stoot, de zeilende prauwen achterna vliegt en buiten de haven practisch elke vischfuik-stok als

bruin; de staart, de buikzijde, de nekring en een smal randje achter langs de secundairen zijn wit. Het is de ons nog onbekende Roode Zee Kokmeeuw, *Larus hemprichi* (fig. 1). Wij kunnen hem gemakkelijk determineeren met het boekje van den Engelschen ornitholoog ALEXANDER: „Birds of the Ocean”, den bijbel van de liefhebbers van zeevogels. Hierin worden van speciale families, zooals van de Meeuwen, de Sterns, de Jan van Genten, de Aalscholvers e.d. vogels welke veel langs of op zee voorkomen, *alle* vertegenwoordigers beschreven, terwijl handige determineerlijstjes en platen het opzoeken van een op zee waargenomen vogel gemakkelijk maken.

Maar bij Ceylon laat ook ALEXANDER ons in den steek. Want hoewel wij vóór het binnenloopen van Colombo op zee nog wel enkele troepen sterns zien, blijven deze toch te ver weg, om hen goed te herkennen, en *in* de haven van Colombo vormen de Kauwtjes (fig. 2) het allesoverheerschende element. Het is eenigszins een onaangename gewaarwording deze zwarte kraaien overal langs het

Fig. 3. Kleine zeearend (*Haliastur indus intermedius*), bij Belawan-Deli.

uitkijkplaats benut. De roode vogel met den hagelwitten kop en hals en met den piepend-zeurenden roep is zóó gewoon, dat een uitvoeriger beschrijving wel achterwege kan blijven.

Tjepoe.

M. G. RUTTEN.

LOODKRUID

Ditmaal is voor een eenvoudige determinatietabel het geslacht *Plumbago* aan de beurt, in het Hollandsch als loodkruid aangeduid. De eenige tabel in de Indische literatuur, nl. die in KOORDERS' „Exkursionsflora von Java” laat veel te wenschen over. Het geslacht, dat tot de Plumbaginaceae behoort, (waartoe in Holland behooren: Engelsch gras of *Armeria* en lamsooren of *Statice*), ontleent zijn naam aan de loodgrauwe kleur, die de huid aanneemt na het gebruik van de Europeesche *Plumbago europaea*, een plant die in de Oudheid gebezigd werd ter genezing eener oogziekte, plumbum genoemd. Ook de Indische soorten zijn, behalve als sierplant, als geneesmiddel algemeen in gebruik. Vermoedelijk echter zijn ze geen van allen inheemsch. Het werkzame bestanddeel in de planten wordt plumbagon genoemd. In hoofdzaak is het als blaartrekkend middel en als narcoticum bekend, waartoe voornamelijk de wortels worden gebruikt.

Als sierplanten zijn voornamelijk de lichtblauwbloemige *Pl. capensis* en de roodbloemige *Pl. indica* in gebruik. Vooral de eerste leent zich daartoe uitstekend, door haar meer heesterachtigen groei; *Pl. indica*, met haar slappe stengels, vormt spoedig wildernissen, die de tuinier ongaarne ziet. Merkwaardig is, dat volgens BACKER de vrucht bij deze soort geheel onbekend is, zoodat een genetisch onderzoek zeker van belang zou zijn.

De eenige soort, die overal verwilderd voorkomt, in de witbloemige *zeylanica*, die bovendien op velerlei plaatsen in cultuur wordt gevonden. Ik houd haar evenmin als BACKER voor inheemsch; ze behoort thuis in kontinentaal Azië. Haar verspreiding gaat zeer gemakkelijk door de kleverige klieren aan de kelk, welke de vrucht omgeeft.

1. Bloemkroon wit, de buis minder dan $2\frac{1}{2}$ cm lang, de zoom 12-15 mm in doorsnede, met door een duidelijk spitsje gekroonde slippen. As der bloeiwijze tusschen de bloemen met vele klieren bezet. Kelk over nagenoeg haar geheele lengte met klieren bezet. 2.
- Bloemkroon rood of blauw, de buis $2\frac{1}{2}$ -4 cm lang, de zoom 2-3 cm diameter. As der bloeiwijze tusschen de bloemen kaal of behaard, doch zonder klieren 3.
2. Bladeren goed ontwikkeld, langwerpig of eirond-langwerpig, 3-12 $\frac{1}{2}$ cm lang, aan de bloeiende stengels steeds aanwezig, aan den voet al of niet met oortjes. Trossen 6-20 cm lang; kelk 9-12 mm hoog, kaal, groen; stelen der klieren groen. Kroonbuis 18-22 mm lang, wit, dun, na den bloei spiraalvormig in elkaar gedraaid; de slippen, ongerekend hun spitsje, stomp. Helmknoppen paars. Stijlvoet kaal. Vruchtkelk wijd afstaand of schuin omlaag gericht. Vrucht langwerpig, met 5 lengtegroeven. Heester met lange vertakte, zich vaak door het struikgewas omhoog werkende, 1-2 $\frac{1}{2}$ m lange stengels, welker top zich niet tot den grond omlaag buigt en dus ook geen wortel schiet. Zoowel in streken met krachtigen als met zwakken oostmoesson, doch in de laatste minder algemeen, van de laagvlakte tot op ca 1000 m zeehoogte, op zonnig of licht beschaduwde, droog terrein, aan kampongranden, in paggers, op ruigten en akkers, langs wegranden, in struikwildernissen en langs rivieroevers, voorts op vele plaatsen aangeplant, inheemsch in continentaal Azië, in Ned. Indië gevonden op Sumatra, Java, Madoera, Kangean, Lombok, Soemba, Soembawa, Timor, Wetar, Saleier, Boeton en Celebes. (*Plumbago auriculata* BL.; *Thela alba* LOUR.). Daoen entjòk (Mal.) Wit loodkruid. 1. **Plumbago zeylanica L.**